

Yurt Dışına Sermaye İhraçları ve Kambiyo Mevzuatı Çerçevesinde Bildirim Yükümlülükleri

1. Giriş

Ülkemize giren doğrudan yabancı sermaye yatırımlarıyla beraber Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurt dışındaki yatırımları da ekonomik aktivite anlamında analiz edilmesi ve ölçülmesi gereken bir konu olduğu muhakkaktır. Bu doğrultuda kambiyo mevzuatında, Türkiye’de yerleşik kişilerden bilgi ve belge edinimine yönelik ve yine kişilerin bildirim tabi tutulması yoluyla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bu düzenlemelere geçmeden önce Ticaret Bakanlığı tarafından derlenen yurt dışı sermaye ihracına ait verilerden bahsetmek yerinde olacaktır.

26.04.2021-04.06.2021 tarihleri arasından gerçekleştirilen “Yurt Dışı Yatırım Anketi-2021” sonucunda, Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin 124 ülkedeki yatırımlarında sermaye pozisyonu **43,9** milyar dolar olarak tespit edilmiştir. Ayrıca, yatırımcı ile yurt dışı yatırım arasındaki borç ilişkisinin de dikkate alındığı net yatırım pozisyonuna göreyse Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurt dışı yatırımlarının tutarı ise **50,9** milyar dolar olarak karşımıza çıkmaktadır.¹

Anket çalışması sonucunda, Türkiye’de yerleşik yatırımcıların yurt dışında 2.118 yatırımda 147.034’ü yabancı, toplam **158.066** kişiye istihdam sağladığı, bu yatırımlara Türkiye’den yapılan ihracatın **6,4** milyar dolar, bu yatırımlardan Türkiye’nin yaptığı ithalatın ise **4,1** milyar dolar olduğu, yurt dışı yatırımların toplam cirolarının ise **35** milyar dolara ulaştığı belirlenmiştir.²

Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerin yurt dışındaki yatırımları, kambiyo mevzuatı çerçevesinde olmak üzere; 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ve diğer ilgili mevzuat kapsamındaki verilen yetkiye dayanarak Ticaret Bakanlığı tarafından yıllık olarak yapılan “yurt dışı yatırım anketleri” kapsamında tespit edilmektedir. Buna göre, yurt dışı yatırım veri tabanında kayıtlı yatırımcıların yanı sıra, yıl içerisinde yurt dışına bankacılık sistemi üzerinden gerçekleştirilen sermaye transferleri de incelenerek tespit edilen yatırımcılar da dâhil olmak üzere söz konusu çalışma ilgili yatırımcılara tebliğ edilmekte ve gelen veriler analiz edilerek değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

¹<https://ticaret.gov.tr/data/5c4ac3db13b876297ce9a568/Yurtd%C4%B1%C5%9F%C4%B1%20Yat%C4%B1r%C4%B1m%20Anketi%20-%202021%20Sonu%C3%A7%20Raporu.pdf>

²<https://www.ticaret.gov.tr/hizmet-ticareti/yurtdisi-yatirimlar/uluslararasi-yatirim-istatistikleri/turkiyede-yerlesik-gercek-ve-tuzel-kisilerin-yurtdisindaki-yatirimlari>

2. Yurt Dışına Sermaye İhracında Bildirim Yapılması Gerekliliğine İlişkin Yasal Mevzuat

Yazının birinci bölümünde, Ticaret Bakanlığının 2021 yılında derlediği yurt dışı yatırım verilerinden bahsedilmiş ve bu verileri toplamak için sahip olduğu yetkinin yasal dayanakları belirtilmişti.

Bu bölümde, kambiyo mevzuatında düzenlenen ve Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışına sermaye ihraç etmeleri halinde yapmaları gereken bildirim ve buna ilişkin sürelerden bahsedilecektir.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar’ın beşinci bölümünde “Sermaye Hareketleri” bahsi geçmekte olup, 13’üncü maddede “Türkiye’den gidecek yerli sermaye” düzenlemesi yer almaktadır. Buna göre;

“(1) Türkiye’de yerleşik kişilerin, yurt dışında yatırım yapmak veya ticari faaliyette bulunmak amacıyla şirket kurmaları, ortaklığa katılmaları ve şube açmaları için, nakdi sermayeyi bankalar aracılığıyla, aynı sermayeyi ise gümrük mevzuatı hükümleri çerçevesinde ihraç etmeleri serbesttir.

(2) Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışında irtibat bürosu, temsilcilik ve benzerlerini kurmaları ve bunların kuruluş masrafları ile faaliyet giderlerinin bankalarca transferi serbesttir.

(3) Bankalar ve gümrük idareleri yurt dışında yatırım veya ticari faaliyette bulunmak üzere sermaye ihraç eden Türkiye’de yerleşik kişileri, her bir işlem tarihinden itibaren 30 gün içinde Hazine ve Maliye Bakanlığı (mülga Hazine Müsteşarlığı) ile Ticaret Bakanlığına (mülga Ekonomi Bakanlığı) bildirirler.

(4) Bakanlık, bu maddenin uygulaması ile ilgili olarak Türkiye’de yerleşik kişilerden istenecek bilgi, belge ve bunların gönderilme süreleri ile gönderileceği kurumlara ilişkin esasları belirlemeye yetkilidir.” denilmiştir.

Konuyla alakalı olarak Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ’in (Tebliğ No: 2008-32/34) 10’uncu maddesi “Yurt dışına sermaye ihracı” başlığıyla düzenlenmiş ve aşağıdaki hususlar belirtilmiştir;

“(1) Türkiye’de yerleşik kişiler, yurt dışında şirket kurmak, mevcut şirketlere ortak olmak veya şube açmak için yaptıkları ilk nakdi ve/veya aynı sermaye ihracını müteakip üç ay içerisinde Ticaret Bakanlığı internet adresinde yer alan yurt dışına sermaye ihracına ilişkin bilgi formunu açıklamalar doğrultusunda doldurarak Hazine ve Maliye Bakanlığına ve Ticaret Bakanlığına gönderirler.

(2) Sermaye ihracı gerçekleştiren Türkiye’de yerleşik kişiler, her takvim yılını müteakip üç ay içerisinde Ticaret Bakanlığının internet adresinde yer alan bilgi formunu, formda istenilen bilgileri ve yapılan transferleri açıklamalar doğrultusunda güncelleyerek Ticaret Bakanlığına gönderirler.

(3) Türkiye’de yerleşik kişiler, tasfiye edilen veya devredilen yurt dışındaki şirket, ortaklık ve şubelerinin durumu hakkında, tasfiye sürecinin sona ermesini veya devredilmesini müteakip en geç üç ay içerisinde Hazine ve Maliye Bakanlığına ve Ticaret Bakanlığına bilgi verirler.”

Yine, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından yayımlanan Sermaye Hareketleri Genelgesinin 10’uncu maddesi “Türkiye’den sermaye ihracı” başlığıyla düzenlenmiş ve aşağıda belirtilen fıkralara yer verilmiştir;

“(1) Türkiye’de yerleşik kişiler, yurt dışında veya Türkiye’deki serbest bölgelerde şirket kurmak, ortaklığa katılmak veya şube açmak için nakdi sermayeyi bankalar aracılığı ile aynı sermayeyi ise gümrük mevzuatı çerçevesinde ihraç edebilir.

(2) Yurt dışına sermaye transferi yapan bankaların genel müdürlükleri tarafından bu transferlere ilişkin bilgiler “Türkiye’den Sermaye İhracı Formu” (Ek: 1) doldurulmak suretiyle her bir işlem tarihinden itibaren 30 gün içinde Bakanlığa ve Ticaret Bakanlığına gönderilir. Ayrıca, Merkez Bankasının konuya ilişkin talimatlarına göre İstatistik Genel Müdürlüğüne bildirilir.

(3) Sermaye ihracının vekâleten yapıldığı durumda, vekilden yurt dışındaki şirketle ilgili işleri de kapsayan vekâlet sözleşmesinin ibrazı istenir. Vekâlet ilişkisinin bulunmadığı durumlarda, yalnızca sermaye taahhüdünü yerine getiren kişilere ilişkin bilgiler bildirilir.

(4) Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışında irtibat bürosu, temsilcilik ve benzerlerini kurmaları serbesttir.”

Özet olarak kambiyo mevzuatı, Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişi yatırımcıların ticari faaliyette bulunmak amacıyla yurt dışında şirket kurmak, mevcut ortaklığa katılmak veya şube açmak amacıyla yurt dışına gerçekleştireceği nakdi ya da aynı sermaye ihracını serbest bırakmakla birlikte gerek yatırımcıları gerekse de banka genel müdürlüklerini ve gümrük idarelerini sırasıyla 3 ay ve 30 gün olmak üzere ilgili mercilere (Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı)³ bildirimde bulunmaları konusunda şart koşmaktadır.

³ <https://www.ticaret.gov.tr/hizmet-ticareti/yurtdisi-yatirimlar/yurtdisi-yatirim-bildirimi>

Yurt dışına sermaye ihracına ilişkin bilgi formu ile yatırımın sona erdiğine dair yazının iletileceği birimler:

T.C. Ticaret Bakanlığı Uluslararası Hizmet Ticareti Genel Müdürlüğü

Faks No: 0 (312) 204 92 16

E-posta: sermayeihracbildirimi@ticaret.gov.tr

Bu nedenle, bilhassa Türkiye’de yerleşik yatırımcıların, yaptıkları sermaye transferleri nedeniyle süresinde bildirimde bulunmaları gerektiğinin farkında olmaları ve bu hususta gereken hassasiyeti göstermeleri önem arz etmektedir.

3. Bildirimde Bulunulmaması Halinde Uygulanabilecek Yaptırımlar

Yukarıda belirtilen kambiyo mevzuatı hükümlerine uyulmaması sonucunda uygulanacak yaptırımlar 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun’un 3’üncü maddesinde hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, Cumhurbaşkanının bu Kanun hükümlerine göre yapmış bulunduğu genel ve düzenleyici işlemlerdeki yükümlülüklerle aykırı hareket eden kişi, üç bin Türk Lirasından yirmi beş bin Türk Lirasına kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

Eğer fiil, 1’inci maddede yazılı kıymetlerin izinsiz olarak yurttan çıkarılması veya yurda sokulması mahiyetindeyse 21.03.2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu hükümlerine göre suç veya kabahat oluşturmadığı takdirde kişi; eşya ve kıymetlerin rayiç bedeli kadar, teşebbüs halinde bu bedelin yarısı kadar idari para cezası ile cezalandırılır.

Her türlü mal, kıymet, hizmet ve sermaye ithal ve ihraç edenler veya bu işlere aracılık edenlerden bu işlemlerinden doğan alacaklarını Kanun’un 1’inci maddesine göre alınan kararlardaki hükümlere göre ve bu kararlarda tayin edilen süreler içinde yurda getirmeyenler, yurda getirmekle yükümlü oldukları kıymetlerin rayiç bedelinin yüzde beşi kadar idari para cezasıyla cezalandırılırlar. İdari para cezasına ilişkin karar kesinleşinceye kadar alacaklarını yurda getirenlere, birinci fıkra hükmüne göre idari para cezası verilir. Ancak, verilecek idari para cezası yurda getirilmesi gereken paranın %2,50’sinden fazla olamaz.

İthalat, ihracat ve diğer kambiyo işlemlerinde döviz veya Türk Parası kaçırmak kastıyla muvazaalı işlemlerde bulunanlar, yurda getirmekle yükümlü oldukları veya kaçırdıkları kıymetlerin rayiç bedeli kadar idarî para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu fiilin teşebbüs aşamasında kalması halinde verilecek ceza yarı oranında indirilir.

Diğer yandan, maddenin müteakip fıkralarındaysa; bu kabahatlerin bir tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde, ilgili tüzel kişiye de aynı miktarda idari para cezası verileceği, kabahatin konusunu yabancı paranın oluşturması halinde, idari para cezasının hesaplanmasında fiilin işlendiği tarih itibarıyla TCMB’nin bu paraya ilişkin döviz satış kurunun esas alınacağı ve bu madde hükmüne göre idari para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcısının yetkili olduğu ifade edilmiştir.

Dolayısıyla, ileride herhangi bir olumsuz yaptırımla karşılaşılmasında adına yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine riayet edilmesi ve gerek Hazine ve Maliye Bakanlığına

---

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü
İnönü Bulvarı, No:36, PK:06510, Emek/ANKARA

gerekse de Ticaret Bakanlığına gerekli bilgi ve belgelerin zamanında ve eksiksiz bir şekilde sunularak yerine getirilmesi hususuna azami şekilde dikkat edilmesi gerektiği tavsiye edilmektedir.

